

tárgyaknak, vagy az egyes tárgyakból eredő concentrationnak anyagát osztályról-osztályra kíséri, azaz az egymásravezetést mellett az egymásután kérdését is figyelembe veszi; végtére valósággal csodálunk kell azt a nálunk szokatlan conservativismust, mely ilyen tantervek mellett is megelégszik azzal, hogy a tanításban pótolgassa a tanterv hibáit. Furcsának tűnik fel Loos-nak az a gondolata is, melyet «*pium desiderium*»-képen a concentratiót előmozdító külső eszközök felsorolásakor ad elő, hogy ugyanis jó lenne a rendes osztálynapló mellett tanulmányi-napló vezetését is elrendelni, olyanét, a melyben a tárgy neve mellett röviden az illető órában végzett anyag is megjelöltetnék. Viszont azonban nem ártana, ha nálunk is általánosan szokásba jönnének az Ausztriában divó u. n. osztályferentiák, melyeken az ugyanazon osztályban tanító tanárok nemcsak a tanulók előmenetelével és fegyelmi ügyeivel foglalkoznak, hanem előre megállapítják a rokon tárgyak egymásra vonatkoztatásának módját, s az egyes tárgyakból adható írásbeli dolgozatok időpontját és terjedelmét is. Figyelmet érdemel még Loos-nak az órarend összeállítására vonatkozó megjegyzése is, melyben kikél azon szokás ellen, hogy mellékes okokból sokszor egészen heterogen tárgyak kerülnek az órarendben egymás mellé.

Budapest.

G.

ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI TANÁCS.

Legutóbbi szemlének az orsz. közokt. tanács működéséről f. é. június 17-ig terjedt; azóta a tanács a nagy szünetekig mindössze csak egy-két szakosztályi ülést tartott, de azért munkássága nem szünetelt, mert mind az elnökség megtartotta már az ügyvitel folytonosságánál fogva is szükséges rendes üléseit, mind pedig a bizottságok foglalkoztak a nekik kiosztott ügyekkel. A tanács elnöksége még a nagy szünetek alatt is tartott ülést; ekkor döntött a vallás- és közoktatási miniszter által a kisedzővónőképezdek tankönyveire hirdetett pályázat felől. Mind a magyar nyelvi mind a természettudományi könyvekre kiirt pályázat eredményes volt, mert a legjobbnak talált művek szerzőinek a pályadíj kiadatni határozatott, noha a munkák bizonyos szempontból való átdolgozása megkívántott. Ugyanekkor határozott véglegesen a tanács a gyorsírás-tanároknak vizsgálati szabályzata tárgyában, mely a régi eljárástól részben eltérő módzatok szerint rendeli el a vizsgálat megtartását, kiterjeszkedve egyszersmind az idegen nyelvű stenographiára való képesítésre is. Tárgyalásra került még a polgári iskolák nyomtatványainak módosítására vonatkozó javaslat is, mire nézve a tanács több célszerű módosítás életbe léptetését határozta el.

A tanévi nagy szünet alatt érkezett ügyek a szept. 9-én tartott ülésen kerültek bemutatásra, midőn az elnökség az elintézését váró és már feldolgozott vagy kellően előkészített munkálatok sorrendi tárgya-

lását megállapította. A szept. 19-iki ülés foglalkozott a keleti kereskedelmi tanfolyam felügyelő bizottságának a tanfolyam elnevezése tárgyában benyújtott előterjesztésével; a tanács a *keleti kereskedelmi akadémia* vagy a *keleti kereskedelmi főiskola* elnevezéseit pártolhatónak véleményezte. Az apróbb folyó ügyeken és könyvbírálatokon kívül behatóbb eszmecsereket keltett a kisedzővónóképezdek felszerelésére vonatkozó jegyzék összeállítása, mely a szakférfiak között való körözés után csak később, az okt. 7-én tartott ülésen állapítottatott meg véglegesen.

A szept. 23-án tartott elnökségi ülésen ismét könyvbírálatok fordultak elő, ugyanekkor állapítottatott meg az 1892—93-iki tanévre kiküldendő iskolalátogatók névjegyzéke. Szept. 30-án fontos elvi jelentőségű kérdést tárgyalt a tanács elnöksége; a külföldi tanítónői oklevelek honosítása kérdését. Egy konkrét eset felmerülte alkalmából határozatilag kimondta a tanács, hogy a porosz felsőbb leányiskolák számára érvényes tanítónői oklevél nálunk csak népiskolai tanképesítő oklevélnek tekinthető, de még ehhez is szükséges pótlásul a magyar nyelvi és magyar történelmi vizsgálat. A jelzett külföldi oklevél nálunk magasabb intézetekre nem minősíthető, mert nálunk a képezés szaktudományi rendszerű, míg a poroszoknál csak egy-egy tantárgyra terjed ki a vizsgálat. Hasonlóan fontos kérdés képezte az okt. 7-iki ülés főtárgyát: a tanszermuzeumi bizottság újjászervezésére vonatkozó javaslat. Az elnökség minden tagja fontos intézménynek tartja a jelenleg a budai pädagogiumban elhelyezett tanszermuzeumot s működését kiterjesztendőnek óhajtja a középiskolai tanszerek megvizsgálására és gyűjtésére is. Epen ezért az elnökség a bizottság újjászervezésére — ha az egész intézmény lényegesen át nem alakul — sokkal tágabb keretet vél megállapítandónak az eddiginél. Igen fontos kérdésnek tekintti az elnökség a tanszermuzeum elhelyezését, mely a mostani helyiségben nem mondható célszerűnek. Kívánatos volna a városnak könnyen hozzáférhető részében elhelyezett nagyszabású tanszermuzeum, mely magában foglalja a közoktatásnak minden ágára kiterjedő tanszerek gyűjteményét, a hol állandó kísérleteket lehetne tenni a tudomány folytonos haladása következtében felmerülő újabb és újabb, az oktatás céljaira felhasználható találmányokkal, a hol a tanügygyel foglalkozók tapasztalatot és tájékozást szerezhetnének a meglevő s újonnan keletkező tanszerek használatáról, célszerűségtől. Mindezen kérdéseknek minden oldalú megvitatása alapján a tanács részletes előterjesztést tett a tanügyi kormánynak, és mind a tanszermuzeumnak, mind a tanszervizsgáló bizottságnak az eddigitől lényegesen eltérő alapon való újjászervezését javasolta.

Ugyanezen ülésből történt előterjesztés a kereskedelmi középiskolának módosított tanterve felől, melyre nézve egyelőre a kormány részéről elvi döntés mutatkozik szükségesnek: vajjon háromévi vagy négyévi tanfolyamból álljon-e a kereskedelmi középiskola?

Az okt. 11-én tartott szakosztályi ülésen tárgyalattak az állami tanító és tanítónóképezdek zárjelentései. Az írásbeli jelentések sok adatot tartalmaznak, a melyek az adminisztratív egyöntetűségnek hiányára vallanak, az egyes iskolák belső életében és működésében meglevő kisebb-nagyobb visszasságok és hiányok is felmerültek, melyekre nézve konkrét intézkedés fog történni. De általános érdekű ügyek is kapcsolatba hozattak a zárjelentések adatainak tárgyalásával. Nevezetesen a képezdei igazgató-tanácsok újjászervezésének szükségessége és pedig az eddigi

módozatoktól való eltéréssel; továbbá igen kívánatosnak jelentette ki a tanács, hogy a tanítóképzési tanárok részére a rapidíjak és uti általányok a vármegyei tanítógyűléseken való megjelenetés végett visszaállíttassanak. Ez ülés is foglalkozott tankönyvbírálatokkal. Az okt. 14-én tartott elnökségi ülés megállapította az írástanításra szolgáló vezérlőkönyvre kiírandó pályázat szövegét, s néhány középiskola érettségi vizsgálati ügyirataival meg könyvbírálatokkal foglalkozott.

Az okt. 21-iki ülésen állapotot meg az aszói javító intézet felszerelésére vonatkozó tanszerjegyzék, valamint Budapest fő- és székváros tanácsának abbéli felterjesztésére vonatkozó válasz, hogy a budapesti községi polgári iskolákkal kapcsolatos kereskedelmi iskoláknak a kereskedelmi akadémia cím megadható-e. A tanács elnöksége, habár a dolog természeténél fogva sem javasolhatta e cím megadását, mindamellett bő és igen meggyőző indokollással terjesztette fel elutasító javaslatát, melynek a kormány részéről való el- vagy el nem fogadása a kereskedelmi intézetek szervezetére vonatkozó elvi döntés irányától függ.

Okt. 28-án és folytatólag nov. 2-án ismét fontosabb jelentőségű ügy tárgyalása foglalta el a tanácsot. Beható megvitatás alá került ugyanis a középiskolai igazgatók részére kiadandó utasítás, mely a felügyelők alá rendelt intézet összes ügyeinek ellátására és az igazgató tisztének betöltésére vonatkozó útmutatásokat foglalja magában. A nagy körültekintéssel készült és a fennálló szabályzatokat, rendeleteket és gyakorlatot tekintetbe vevő utasítás pontosan megjelöli az igazgatók minden teendőjét, világosan, és szabatosan intézkedik az olyan feladatok felől is, a melyekre ez ideig csak a szokás volt irányadó. Egy némely pontban újítást is tartalmaz, például midőn határozottan megmondja, hogy a tanárok minősítvényi táblázata nyilvános. A javaslat egyes apróbb módosítások s irályi változtatások után a f. é. deczemberi nagygyűlésen kerül végleges tárgyalásra.

Nov. 8-án a mennyiségtan-természettudományi szakosztály és egyik népiskolai bizottság tartott ülést. Amott könyvbírálatok tárgyaltak, emitt az osztatlan népiskolák tantervének átdolgozásánál szem előtt tartandó elvi tekintetek kerültek szóba és keltettek nagyobb discussiót.

A nov. 11-én tartott elnökségi ülés tárgyalta, könyvbírálatokon kívül, a kolozsvári tanítónőképzésbe felvételre jelentkezett növendékek írásbeli dolgozatait és a Röck Szilárd alaphól kiosztandó realiskolai jutalomkönyvek jegyzékét.

A nov. 15-iki népiskolai szakosztályi ülésen ismét két jelentősebb ügy került megvitatásra. Egy szabályrendeleti tervezet az iskolai irkák kiállítása tárgyában, mely véget fog vetni annak a sok panasznak és visszásságnak, a miket a tanítók, tanulók és szülők egyaránt és már évek óta hangoztatnak az író füzetek gyarlósága és drágasága miatt. A másik ügy a temesvári kereskedelmi és iparkamara előterjesztése volt egy új fajta iskolának, az osztrák kézműves iskola mintájára szervezendő ipari előképző intézetnek létesítése iránt. A szakosztályban messzeterjedő, az iparos oktatásnak egész körét felelő vita felelt ki arra nézve, hogy szükséges-e az iparos tanonciskola mellett ily szinten csak előkészítő másnemű iskola, vagy ne inkább szakiskola állíttassék-e fel a tervezett helyett. A tanács hosszas vita után abban állapodott meg, hogy javasolni fogja a tervezett kézműves iskolának kísérletkép való felállítását.

Nov. 18-án ismét elnökségi ülés volt könyvbírálatokkal és egyéb ügyek előkészítésével.

Nov. 25-én a népiskolai szakosztály tartott ülést, melyen a női kereskedelmi tanfolyamok ügye került tárgyalásra. Az eszmecsere alapját az országnak nyolcz ilyenmü tanfolyamáról szóló jelentések tették, melyekből az oktatásnak hiányossága erősen kiérezhető; indítvány is tétetett e tanfolyamoknak két évre kibővítése iránt, hogy minden tekintetben megfelelhessenek a hozzájuk kötött várakozásoknak. A tanács egyelőre csak kísérletkép javasolja egy két évi tanfolyamból álló rendszeres női kereskedelmi iskola föállítását a fővárosban; de a mai tanfolyamok szervezetének teljes megváltoztatását most még nem pártolhatja, noha a tanidőnek nyolczról tíz óra való kiterjesztését már a jelen tanévre is ajánlatosnak mondja.

Ugyanekkor került tárgyalásra az osztatlan népiskolák tantervének kidolgozására kiküldött bizottság javaslata a tantervben érvényesítendő alapelvek ügyében. A javaslat messzemenő és igen beható eszmecsere-t keltett. A főbb határozatok közül megemlítjük a következőket: Az osztatlan népiskola tanításának céljatul tűzessék ki egyfelől az általános nemzeti és vallás-erkölcsi alpműveltség megszerzése, másfelől az élethivatásokra való előkészítés. A beszéd- és értelemgyakorlatok mai alakjukban teljesen értéktelenek s inkább ártanak, semhogy bármily haszonnal járjanak. Helyökbe szemléltetésen alapuló tárgyi tanítás lépjen. A tanítás ne az olvasmányok alapján történjék, hanem a dolgok, a tárgyak képezzék az oktatás alapját, így nem fajulhat a tanítás, mint jelenleg sokszor, száraz olvastatássá. Az olvasmány csupán segítő eszköze legyen az eleven szemléltető oktatásnak. A tanítás az egész osztatlan iskolán keresztül egységes, megszakítás nélküli legyen. Végül a reáliák tanítására ne külön tankönyvek szolgáljanak, hanem az ezekből szükséges anyagot az olvasókönyv ölelje fel, melyen kívül csupán számtani házikönyv tekinthető indokoltnak. Elő volt irányozva továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a népiskolai földrajz és számtani vezérkönyv és tankönyv ügyében hirdetett új pályázat eredményének bejelentése is, de a következő ülésre halasztatott. A földrajzi pályázat ezúttal sikeresebb lett emennél, mert a beérkezett három pályamunka közül az egyik, a melyről mindkét bíráló dicsérettel szól, határozottan megfelel a kívánalmaknak, de a számtani pályázat nem hozott minden tekintetben elfogadható munkát.

Deczemberre csupán néhány apróbb folyó ügy elintézése s könyvbírálati tárgyalások vannak előirányozva a tanácsban, jelentékenyebb mozzanatot csak a deczember közepén tartandó összes ülés fog képezni, melynek egyik főtárgya a fentebb említett középiskolai igazgatói utasítás lesz.

Ezzel végezzük lapunk első évfolyamának szemléjét az orsz. közoktatási tanács munkásságáról. A kit e munkásság adatainak számok szerint csoportosított összeállítására érdekel, azt utaljuk a törvényhozás elé terjesztett 21-dik miniszteri jelentésre.